

Universiteit Utrecht

Utrechts
Universiteitsfonds

JAARVERSLAG 2019

Hoeveel kan je doen in je eendje?

Ook in 2019 heeft Vrienden Diergeneeskunde bijzonder mooie projecten van de faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht mogelijk gemaakt.

Samen met onze partners, organisaties, bedrijven en particulieren met een groot hart voor dieren, zetten wij ons dagelijks in om de gezondheid en het welzijn van dieren, en de interactie tussen mens en dier, duurzaam te verbeteren.

Samen maken wij hét verschil voor dieren!

De aard van het beestje

Dieren. Ze zijn niet weg te denken uit onze wereld. We kunnen en willen niet zonder hen. De massale aandacht voor het lot van de miljarden zoogdieren, vogels en reptielen tijdens de Australische bosbranden aan het eind van 2019 is hiervan een duidelijk voorbeeld. Op het moment dat wij getuige worden van dieren in nood willen we ze gaan helpen. Noem het maar de aard van het beestje...

Zo ook bij de faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht. Dagelijks zetten onze collega's zich in om de beste zorg te kunnen verlenen aan dieren waarvan het welzijn is aangetast; dieren die pijn lijden, dieren die zwak of ziek zijn. Dieren die onze hulp nodig hebben, nu én in de toekomst.

Zoals dieren met bepaalde vormen van kanker, bij wie een radiotherapeutische behandeling de beste behandelingsoptie is (pagina 8). Of pasgeboren veulens die te zwak zijn om zichzelf te redden. Dankzij de Veulenbrigade ontvangen zij intensieve zorg en daarmee de beste kans op een gezonde toekomst (pagina 12). Of jonge Aziatische olifanten (pagina 16); ze lijken dan misschien wel groot en sterk, maar toch wordt 25% van hen geveld door het virus EEHV. Daarom werken onze onderzoekers aan het ontwikkelen van een effectief vaccin. Of paarden met afwijkingen aan hun bewegingsapparaat: voor hen hebben onze hoefsmeden en dierenartsen dit jaar 's werelds 'primeur' ontwikkeld op het gebied van 'personalised hoofcare' (pagina 20)

Ook geven innovatief veterinaire onderzoek en vooruitstrevende behandelingen bij dieren inzicht in vergelijkbare aandoeningen bij mensen. Vooruitgang in de humane geneeskunde is daarmee sneller te realiseren. Zo heeft het 3D printen van op maat gemaakte implantaten veel potentie om aandoeningen bij zowel dieren én mensen nog effectiever te kunnen behandelen (pagina 24). Daarnaast zijn bepaalde ziektes, zoals het syndroom van Cushing, bij mensen zeer zeldzaam, maar bij dieren veel vaker voorkomend. Onderzoek naar dergelijke ziektes bij dieren kan belangrijke inzichten geven voor de humane geneeskunde (pagina 28).

Verder is de impact van dieren op het mentale welbevinden van mensen niet te onderschatten, maar is dit nog onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd. Het onderzoek naar de impact van groepstherapie met paarden bij veteranen met PTSS zal hierin hopelijk verandering brengen (pagina 32)

Geen twijfel, wij mensen hebben onze dieren nodig. En zij ons! Daarom doet de faculteit Diergeneeskunde er alles aan om het welzijn en de gezondheid van dieren én mensen duurzaam te verbeteren. Maar dit kunnen we niet alleen. Om het verschil te kunnen maken, hebben we vrienden nodig. Vrienden die zich samen met ons inzetten om hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek, veelbelovende behandelingen en innovatieve projecten mogelijk te maken. Vrienden zoals u!

Mede namens het bestuur en alle collega's van de faculteit Diergeneeskunde, heel hartelijk dank voor uw steun! Samen zijn wij Vrienden Diergeneeskunde!

Wouter Dhert
Decaan faculteit Diergeneeskunde

Terugblik 2019	4
Achter de schermen	6

Samen in de strijd tegen kanker bij dier en mens.

Versneller · 8

Omdat jong leven kwetsbaar is.

Veulenbrigade · 12

Een vaccin om hem te redden.

Vaccin tegen EEHV · 16

3D geprint hoefbeslag voor meer paardenwelzijn.

3D geprint hoefbeslag · 20

3D implantaten voor meer gezondheid van dier en mens.

3D implantaten · 24

Naar een betere behandeling van Cushing bij hond en mens.

Syndroom van Cushing · 28

Het paard als partner in de strijd tegen PTSS bij veteranen.

Paardenkracht · 32

Met PETscan de gezondheid van onze huisdieren monitoren.

PETscan · 36

Een veilig thuis voor zwerkatten.

Zwerfkatten · 40

De ambassadeurs van Vrienden Diergeneeskunde.

Ambassadeurs · 44

Dit zeggen onze donateurs...

Ook in 2019 heeft Vrienden Diergeneeskunde wederom bijzonder mooie projecten van de faculteit Diergeneeskunde mogelijk gemaakt t.w.v. ruim **€1.062.976.**

Dit deden wij dankzij de betrokkenheid, het enthousiasme en de genereuze steun van particulieren, alumni vermogensfondsen, stichtingen, verenigingen en bedrijven.

Samen maken wij het verschil voor dieren. Nu én in de toekomst!

“

“Omdat ik als rashondenfokker graag wil dat ALLE honden met liefde en beleid gefokt worden. Dat verdienen ze.”

Honden en katten duurzaam gefokt

“We kunnen niet zonder olifantjes! Wij kunnen ze redden van onnodig lijden! Help de Fantjes door hun jeugd!”

Stop de nr. 1 olifanten killer!

“Ik heb in 5 maanden tijd, 3 honden verloren aan deze ziektes. Ze werden allemaal gek van de pijn aanvallen. Ik hoop echt dat er een moment komt dat scannen verplicht wordt, met de beoordeling en het fokadvies van Paul Mandigers erbij. En dat deze ziektes in de toekomst ooit tot het verleden zullen horen.”

Chiari malformatie bij de Dwergkeeshond

“Ik hou van Border Collies, leef mee met de honden en eigenaren. Ik hoop dat er asap duidelijkheid gaat komen, waardoor het komt, en belangrijker hoe het voorkomen kan worden. Ik duim.”

Tegen erfelijke epilepsie bij de Border Collie

Mijn paard heeft artrose. Met deze app kan ik op een makkelijke manier controleren hoe het echt met haar gaat. Omdat paarden signalen van pijn niet of pas heel laat op makkelijk herkenbare manieren uiten vind ik het ontwikkelen van deze app een mooi initiatief en hoop dat veel paardeneigenaren hier straks ook gebruik van gaan maken.

EPWA, de Equine Pijn- en Welzijns.App

“Ik zag dit voorbij komen op het rtl nieuws. Ik vond het noodzakelijk een steentje bij te dragen. Deze prachtige dieren mogen niet uitsterven, en al helemaal niet als wij met z'n allen iets kunnen doen!”

Stop de nr. 1 olifanten killer!

“Heel mooi initiatief voor de dieren en voor de studenten diergeneeskunde.”

Voor de kerst een veilig thuis

“Ik ben Elfride, 11 jaar en heb dit van mijn eigen zakgeld gedoneerd omdat ik niet wil dat de Olifant uitsterft.”

Stop de nr. 1 olifanten killer!

“Top initiatief, veel succes met deze actie dat er maar meer mensen zo iets gaan ondernemen!”

Vier voeten voor V-PWR

“De olifanten hebben het al zo moeilijk, worden ze niet door stropers gedood voor hun ivoor dan wel door een virus, het zou toch zonde zijn als de olifant uitsterft. We zijn overigens met al onze honden bij de universiteit van Utrecht geweest en hebben daardoor een groot vertrouwen in hun expertise ... hopelijk boeken zij ook succes bij de olifanten, succes!”

Stop de nr. 1 olifanten killer!

Animal welfare is always a worthy cause

Doneer een kerstbal

“Als liefhebber van dieren, en met name Dwergschnauzers, vind ik dat dit afschuwelijke defect zo spoedig mogelijk de wereld uit moet! Dankzij Frank is daar kans op; dus dat moet gesteund worden!”

Levershunts in honden

“Voor mensen met PTSS kan een hond letterlijk levensreddend zijn. Respect voor deze twee heren en hun initiatief.”

Vier voeten voor V-PWR

“Gedoneerd ivm paardenwelzijn en verdere ontwikkeling hoefbeslag door een van de meest kundige smeden van Nederland.”

3D geprint hoefbeslag

“Omdat ik het beste wil voor alle papegaaien.”

Papegaaien lekker in hun veren

“Een maatschappij waar de mens een duurzame invulling geeft aan welzijn, gezondheid en integriteit van ieder dier. Dat vind ik belangrijk en daarom steun ik dit initiatief!”

Verdiene ‘plagdieren’ niet ook een verantwoorde omgang?

”

Wie is Vrienden Diergeneeskunde?

Onze dieren, daar hebben we alles voor over! We willen dat het goed met ze gaat, dat ze gezond zijn en blijven.

Nu en in de toekomst. En mocht het op een gegeven moment niet lekker gaan, willen we dat ze zo snel en goed mogelijk geholpen kunnen worden.

De faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht is het enige veterinaire academisch instituut in Nederland. De dierenartsen en onderzoekers zetten zich dagelijks in om het welzijn en de gezondheid van dieren langdurig te verbeteren. Dit doen ze door hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek, uniek veterinaire onderwijs en innovatieve patiëntenzorg te ontwikkelen en uit te voeren.

Helaas komen dit soort projecten steeds vaker niet in aanmerking voor gelden vanuit de overheid of nationale wetenschappelijke organisaties.

Daarom zet Vrienden Diergeneeskunde zich in om deze projecten alsnog mogelijk te maken. Samen met dierenliefhebbers, dierenartsen, organisaties, bedrijven of vermogensfondsen willen wij ons inzetten voor een betere toekomst voor, en met, onze dieren.

Ook in 2019 was het team van Vrienden Diergeneeskunde hard aan het werk. In dit jaarverslag laten wij graag aan u zien wat wij dankzij uw steun in 2019 mogelijk hebben gemaakt.

Hoeveel kan je doen in je eendje? Samen maken wij het verschil!

Dr. Inga Wolframm
Hoofd Fondsenwerving

Pascaline van der Linden
Projectleider

Neem contact met ons op.

Vrienden Diergeneeskunde
Utrechts Universiteitsfonds
Utrecht Science Park, Bestuursgebouw
Kamer 0.30 (begane grond)
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
Nederland

Postbus 80125, 3508 TC Utrecht
Nederland

Telefoon:
+31 30 253 7508
E-mailadres:
vrienden.diergeneeskunde@uu.nl
Website:
www.vriendendiergeneeskunde.nl

Prof. dr. Hans Kooistra
**Hoogleraar Interne Geneeskunde van
Gezelschapsdieren**

Prof. dr. Marianna Tryfonidou
**Hoogleraar Regeneratieve
Orthopedie**

Dr. Franck Meijboom
**Hoofd van het Centre for Sustainable
Animal Stewardship**

Welzijn & gezondheid van dieren centraal

Vrienden Diergeneeskunde is het 'goede doel' van de faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht en als fonds op naam ondergebracht bij het Utrechts Universiteitsfonds. Vrienden Diergeneeskunde heeft hiermee de ANBI status.

MISSIE

Daarom zetten wij ons in voor wetenschappelijk onderzoek, veelbelovende behandelingen en innovatieve projecten die het welzijn en de gezondheid van dieren, evenals de interactie met mensen, duurzaam verbeteren. Onze focus ligt op maatschappelijk relevante, duurzame initiatieven in het kader van onderzoek, onderwijs en (gespecialiseerde) patiëntenzorg.

Wij streven naar een toekomst waarin dier en mens op een duurzame, verantwoorde manier samen leven. Het welzijn en de gezondheid van dieren staat hierbij ten alle tijden centraal.

STEUN

Dankzij de steun van diereigenaren, alumni, studenten, organisaties, bedrijven en vermogensfondsen kunnen wij samen zorgen voor een betere toekomst voor, en met, onze dieren. Bijdragen komen volledig ten goede aan de projecten.

BESTEDINGSADVIESCOMMISSIE

De bestedingsadviescommissie adviseert het bestuur van het Utrechts Universiteitsfonds met betrekking tot Vrienden Diergeneeskunde.

Het bestuur van het Utrechts Universiteitsfonds wordt gevormd door vijf vrijwillige bestuursleden en een vertegenwoordiger van het College van Bestuur van de Universiteit Utrecht.

“Samen in de strijd tegen kanker bij dier en mens.”

PROF. DR. ERIK TESKE, HOOGLERAAR ONCOLOGIE GEZELSCHAPSDIEREN EN PAARD
DR. MAURICE ZANDVLIET, EUROPEES SPECIALIST INTERNE GENEESKUNDE, MEDISCH ONCOLOOG

VERSNELLER

De Amerikaanse Bulldog pup Bandito was pas 4 maanden oud toen hij werd gediagnosticeerd met een papillifeer plaveiselcelcarcinoom, één van de verschillende vormen van kanker in de mondholte. Tumoren die helaas frequent voorkomen.

Een dergelijke tumor wordt normaliter chirurgisch behandeld, waarbij niet alleen de tumor maar vaak ook het boven- of onderkaakbot verwijderd wordt. Bij een jonge hond zoals Bandito zou dit geleid hebben tot veel problemen in de toekomst. Gelukkig kon Bandito een radiotherapeutisch traject ondergaan. De tumor werd succesvol behandeld en de kaak van Bandito gespaard!

In Nederland overlijden jaarlijks maar liefst 130.000 honden en katten aan kanker. Net als bij mensen, is kanker bij dieren een van de top 5 doodsoorzaken.

Ter completering van de behandelingsmogelijkheden van kanker en om radiotherapie uit te kunnen voeren, heeft de faculteit Diergeneeskunde in 2009 een lineaire versneller aangeschaft en de nodige infrastructuur ingericht, waaronder een speciale bunker. De versneller is sinds 2010 operationeel. Vanaf dat moment is de faculteit de enige plaats in Nederland waar dieren terecht kunnen voor bestraling met een lineaire versneller tegen kanker.

Er zijn dierenarts-specialisten in dienst op het gebied van de medische oncologie, de chirurgische oncologie en diagnostische beeldvorming. Ook is er een uitstekende samenwerking met de afdeling radiotherapie van het Universitair Medisch Centrum Utrecht (UMCU). Dit alles maakt dat er een unieke faciliteit is neergezet, waar dieren met kanker

onderzocht, gediagnosticeerd en behandeld kunnen worden door de beste specialisten van Europa. Dit is goed voor onze dieren, en geeft diereneigenaren veel rust en vertrouwen.

Prof. dr. Erik Teske is hoogleraar oncologie van gezelschapsdieren bij de faculteit Diergeneeskunde: "De afgelopen jaren hebben aangetoond dat er een grote behoefte is vanuit de maatschappij om huisdieren met kanker te behandelen. Gezien de steeds belangrijker rol van onze huisdieren in het gezin zal deze behoefte de komende jaren alleen maar toenemen."

Dr. Maurice Zandvliet is medisch oncoloog en verantwoordelijk voor o.a. de behandeling van dieren met kanker d.m.v. radiotherapie: "Bij sommige vormen van kanker is bestraling (met een lineaire versneller) de enige manier om kanker effectief te bestrijden. Met name bij kankervormen die operatief niet (volledig) te verwijderen zijn, is bestraling (radiotherapie) van groot belang. Hierbij kan

gedacht worden aan hersentumoren, maar bijvoorbeeld ook aan kwaadaardige bindweefsel tumoren die ingegroeid zijn in het gezonde weefsel. In de humane geneeskunde beschouwen oncologen bestraling daarom als een uiterst belangrijke behandelingsmethode."

Daarnaast geeft de radiotherapeutische behandeling van dieren vaak belangrijke inzichten in hoe vergelijkbare kankervormen bij mensen kunnen worden behandeld. De radiotherapie bij de faculteit Diergeneeskunde vervult hiermee een belangrijke rol in de strijd tegen kanker bij dieren en mensen, daarbij is een lineaire versneller onmisbaar.

In 2019 was de lineaire versneller toe aan vervanging; een enorme kostenpost die de faculteit Diergeneeskunde zelf niet kon opbrengen. Dieren met kanker zouden in Nederland niet langer radiotherapeutisch behandeld kunnen worden.

Om dit te voorkomen, hebben de firma Elekta, het UMC Utrecht, Stichting Het Waardige Dier, Stichting Abri voor Dieren, Stichting D.O.G. en Stichting DierenLot de handen ineengeslagen. Dankzij hun steun en inzet zal er in 2020 wederom een lineaire versneller geplaatst gaan worden!

Dankzij de fantastische steun, inzet en betrokkenheid van de firma Elekta, het UMC Utrecht, Stichting Het Waardige Dier, Stichting Abri voor Dieren, Stichting D.O.G. en Stichting DierenLot zal er in 2020 wederom een lineaire versneller geplaatst worden om dieren met kanker te behandelen én meer inzicht te verkrijgen over kanker bij mensen.

“Omdat jong leven kwetsbaar is.”

DRS. MATHIJS THEELEN, EUROPEES SPECIALIST INWENDIGE ZIEKTEN VAN HET PAARD
DRS. ESTHER SIEGERS, EUROPEES SPECIALIST INWENDIGE ZIEKTEN VAN HET PAARD

VEULENBRIGADE

Het veulen Beaumaica was amper 12 uur oud toen ze met spoed naar de Veulenbrigade werd gebracht. Ze had last van het Perinataal Asphyxie Syndroom (zuurstoftekort rondom de geboorte) en kon nauwelijks zelf staan en drinken.

Drs. Mathijs Theelen, Europees Specialist Inwendige Ziekten van het Paard, tevens coördinator van de Veulen Intensive Care, geeft uitleg. “Beaumaica was erg verzwakt en uitgedroogd en had snel intensieve zorg nodig. Hiervoor gebruiken we speciale infuuspompen waarmee we haar precies de juiste hoeveelheid infuus en medicatie kunnen geven. Bij een jong veulentje is het erg belangrijk om de vochthuishouding nauwkeurig te bewaken om zo de kansen op een goede afloop te vergroten. Beaumaica werd enkele dagen lang 24 uur per dag op deze manier verzorgd en verpleegd door onze speciaal opgeleide ‘Veulenbrigadiers’.”

Dankzij de intensieve behandeling en 24-uurs zorg knapte Beaumaica snel op, de bloedwaarden verbeterden en daarmee kon het infuus weer langzaam worden afgebouwd.

Naast de speciale infuuspompen, wordt er door de dierenartsen van de Veulenbrigade nog meer speciaal voor veulens ontwikkelde apparatuur gebruikt. Een voorbeeld hiervan zijn twee op maat gemaakte ‘Veulen Intensive Care karren’.

Drs. Esther Siegers is het tweede aanspreekpunt van de Veulenbrigade. Ook zij is Europees Specialist Inwendige Ziekten van het Paard. “Op het moment dat een veulen zoals Beaumaica bij de Veulenbrigade komt, is het doorgaans te zwak om op eigen benen te staan. Het veulen krijgt dan liggend een infuus en medicatie toegediend, en wordt vervolgens 24 uur per dag verzorgd door onze Veulenbrigadiers.” Essentieel is dat het veulen tijdens deze periode nauw contact kan houden

met de moeder. “Daarom maken we gebruik van de speciale Veulen Intensive Care kar,” vertelt Esther Siegers.

De Veulen Intensive Care kar functioneert als een grote couveuse. De kar met het veulen erin wordt in een van de ruime boxen van onze Intensive Care afdeling geplaatst en daar is ook voldoende ruimte voor de merrie.”

Terwijl de dierenartsen en Veulenbrigadiers in alle rust in de kar kunnen werken, kan de merrie met haar hoofd vanaf de zijkant van de kar meekijken en op deze manier contact houden met haar veulen. Dit is heel belangrijk voor de binding tussen merrie en veulen.

Wanneer het veulen naar huis mag, is de band met de moeder dus nog steeds intact en kan het veulen op een natuurlijke manier opgroeien.

Elk jaar weer zijn er veulens die kort na hun geboorte intensieve zorg nodig hebben.

De Veulenbrigade is de enige plek in Nederland waar veulens 24 uur per dag onder directe bewaking geobserveerd worden en daarmee het hoogste niveau van intensieve zorg krijgen. Het jonge leven krijgt daarmee zo snel mogelijk de beste behandeling en verzorging en daarmee de grootste kans op een goede afloop.

Naast de intensieve zorg voor zieke veulens heeft de Veulenbrigade ook als doel om kennis over veulens te verspreiden. Om dit te bereiken worden studenten op vrijwillige basis extra opgeleid en worden er regelmatig lezingen gehouden voor dierenartsen én paardenfokkers.

Bovendien verricht het team van de Veulenbrigade wetenschappelijk onderzoek. Door wetenschappelijke bevindingen te vertalen naar praktische toepassingen in de Veulen Intensive Care kunnen zij de intensieve zorg van veulens steeds verder verbeteren.

Dankzij de geweldige steun van Stichting Nijldier, Stichting Het Waardige Dier en Stichting Animales aan De Veulenbrigade kregen veulens zoals Beaumaica in 2019 de beste zorg!

Ook in 2020 gaan wij ons opnieuw inzetten om nog meer veulens te kunnen voorzien van de nodige intensieve zorg, het delen van belangrijke kennis, en hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek.

“Een vaccin om hem te redden.”

PROF. DR. VICTOR RUTTEN, HOGLERAAR VETERINARY TROPICAL DISEASES
DR. XANDER DE HAAN, VIROLOOG
DR. TABITHA HOORNWEG, POST-DOC ONDERZOEKER
DRS. WILLEM SCHAFTENAAR, EXPERT ADVISEUR

VACCIN TEGEN EEHV

Op 28 mei 2018, rond 6.30 uur in de ochtend, overleed geheel onverwacht, de jonge Aziatische olifant Qiyo in ZOO Planckendael, België. Zij werd gevelde door het Elephant Endotheliotropic Herpes Virus (EEHV), de meest voorkomende doodsoorzaak van olifanten op jonge leeftijd. Een ramp voor ZOO Planckendael en een persoonlijke tragedie voor de diervverzorgers en dierenartsen. Op de meest gruwelijke manier werd duidelijk hoe gevaarlijk deze infectieziekte is voor de met uitsterven bedreigde Aziatische olifant.

De dood van Qiyo was dan ook de aanleiding voor ZOO Planckendael om meer onderzoek naar EEHV bij de Aziatische olifant mogelijk te maken. Hun bijdrage was essentieel om dit project van start te kunnen laten gaan.

Dr. Linda van Elsacker, Zoologisch directeur ZOO Planckendael: “De dood van Qiyo in 2018 was heel zwaar voor de medewerkers en bezoekers aan onze dierentuin. We zijn toen een crowdfundingactie begonnen om geld in te zamelen en zijn erg blij dat we met het mooie bedrag €75.000 een uiterst belangrijk eerste stap te kunnen zetten.”

De ziekte ten gevolge van infectie met het Elephant Endotheliotropic Herpes Virus (EEHV) is de meest voorkomende doodsoorzaak bij jonge Aziatische olifanten. Indien onbehandeld, treedt sterfte vaak al binnen 24 uur na de eerste zichtbare symptomen op. Een groot probleem voor deze met uitsterven bedreigde soort.

Prof. dr. Victor Rutten, immunoloog, en dr. Xander de Haan, viroloog, van de faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht leiden het onderzoek. Rutten: “In dierentuinen is het EEHV-virus doodsoorzaak nummer één bij Aziatische olifanten tussen 1 en 8 jaar oud (53% (USA) tot 60 % (Europa)). Daarnaast

komt het virus ook voor bij in het wild levende Aziatische olifanten. Het ontwikkelen van een vaccin en effectieve behandeling zijn dus essentieel, zowel voor jonge olifanten, als voor het voortbestaan van de soort.”

De aantallen Aziatische olifanten in hun natuurlijke habitat nemen al jaren af. Vernietiging van die habitat gecombineerd met stropen en verschillende ziektes leiden tot een fragmentatie van bestaande wilde olifantenkuddes en bedreigen voortplanting in het wild.

Olifanten gehouden door mensen worden daarom als cruciaal gezien voor het voortbestaan van de Aziatische olifant. In de komende 20-30 jaar zullen nakomelingen van deze olifanten waarschijnlijk geïntroduceerd worden in die gebieden waarin de aantallen wilde olifanten dramatisch zijn gekrompen.

Drs. Willem Schaftenaar, dierenarts en adviseur van dit onderzoek: “In de afgelopen

20 jaar, waarin ik als veterinaire adviseur voor de Europese olifantenpopulatie werk, heb ik veel jonge Aziatische olifanten zien overlijden aan EEHV. Het virus maakt korte metten met ze. Het is bijna onmogelijk om het in een vroeg stadium te diagnosticeren. Op het moment dat er symptomen te zien zijn, is het meestal te laat en sterven ze binnen een paar dagen. Het is een hele nare ziekte, waar wij iets aan moeten doen.”

De onderzoeksgroep van Prof. dr. Victor Rutten, dr. Xander de Haan, dr. Tabitha Hoornweg en drs. Willem Schaftenaar wil ervoor zorgen dat jonge Aziatische olifanten in leven blijven, zodat olifanten in de toekomst een rol kunnen blijven spelen in het beschermen van voor mens en dier belangrijke ecosystemen. Zij willen werken aan betere diagnostiek, effectieve behandelingsmethodes en uiteindelijk het ontwikkelen van een vaccin tegen EEHV.

Het Elephant Endotheliotropic Herpes Virus (EEHV) is uniek voor olifanten en een primaire infectie op leeftijden van 1-8 jaar verloopt vaak fataal. De aandoening is een acute, hemorrhagische ziekte (EEHV-HD). De eerste symptomen variëren van sloomheid en onderhuidse vochtophoping in de nek en de kop maar kunnen al snel oplopen tot ernstig zuurstofgebrek en hartfalen, met sterfte als gevolg.

Gezonde Aziatische en Afrikaanse olifanten kunnen een of meerdere EEHV-varianten (subtypes) met tussenpozen uitscheiden zonder dat ze klinische verschijnselen vertonen. Tot nu toe zijn er 8 EEHV-subtypes geïdentificeerd. Onderzoek heeft ons inmiddels geleerd dat vrijwel alle volwassen olifanten gedurende hun leven aan bepaalde subtypes van EEHV blootgesteld zijn geweest en een acute infectie hebben doorgemaakt, waarna ze dragers van het virus zijn geworden. Onderzoek naar olifanten in de risicoleeftijd van 1-8 jaar laat zien dat het virus vanaf 2 weken voordat de klinische verschijnselen optreden al in bloed kan worden aangetoond met behulp van moleculair-biologische technieken, zoals PCR. Hoewel dit de beste manier is om ziekte door EEHV vroegtijdig op het spoor te komen, heeft dit nog niet tot een effectieve behandeling geleid. De enige valide manier om ziekte te voorkomen is om olifanten te vaccineren. Er is echter nog geen vaccin beschikbaar.

De huidige hypothese is dat de acute schade die EEHV teweegbrengt, wordt veroorzaakt door overstimulatie van het immuunsysteem, zoals dat ook bij Ebola, Crimean-Congo hemorrhagic fever en Dengue wordt gezien. Om deze hypothese te testen en resultaten te kunnen gebruiken ter bepaling van adequate behandeling van de zieke olifanten, moeten er nieuwe diagnostische middelen worden ontwikkeld.

Er is dringend behoefte aan mogelijkheden om infectie met EEHV te voorkomen of de gevolgen ervan te kunnen behandelen. Het uiteindelijke doel van dit project is dan ook het ontwikkelen van een EEHV-vaccin.

Daarnaast moet er een effectieve therapeutische behandeling ontwikkeld worden, zeker zolang er nog geen vaccin beschikbaar is.

Stichting Abri voor Dieren, het P. Zwart Fonds, het DierenPark Amersfoort Wildlife Fund, Stichting Animales, en meer dan 130 particuliere donateurs horen bij de eersten die het project in 2019 met een financiële bijdrage steunden.

‘Mr Zoo’ Marjo Hoedemaker, bekend door zijn activiteiten op het gebied van olifanten, is ambassadeur van het project, en zet zich in voor het werven van support. “De aantallen wilde olifanten dalen al decennialang. Dit is een buitengewoon belangrijk project, waar ik me graag hard voor maak.”

De lancering van de fondsenwervende campagne voor dit project wekte ook bij de nationale media de nodige belangstelling. De Telegraaf, het Algemeen Dagblad, RTV Utrecht, RTL Nieuws, Het Jeugdjournaal, Nieuwsweekend (Omroep MAX, NPO Radio 1) besteedden aandacht aan dit onderzoek.

Dankzij alle genereuze bijdragen in 2019 is het onderzoek inmiddels begonnen. In 2020 hopen wij de overige gelden te kunnen werven.

“3D geprint hoefbeslag voor meer paardenwelzijn.”

JAN DE ZWAAN, HOEFSMID
GERBEN BRONKHORST, HOEFSMID
PROF. DR. HAROLD BROMMER, HOOGLERAAR HEELKUNDE VAN HET PAARD

3D GEPRINT HOEFBESLAG

De Engelse uitdrukking ‘no foot, no horse’ zegt het al. Gezonde voeten zijn essentieel voor een paard, voor het welzijn en de gezondheid op korte én lange termijn.

Voor bij paarden met één of meerdere orthopedische afwijkingen van het bewegingsapparaat is een precies aangemeten hoefbeslag daarom van groot belang voor het welzijn, de gezondheid en uiteraard ook het prestatievermogen. Zelfs een minimale afwijking in de hoefstand kan leiden tot kreupelheid of andere aandoeningen in het bewegingsapparaat, wat in bijna alle gevallen leidt tot pijn, een vermindering in welzijn, en wat in het uiterste geval euthanasie tot gevolg kan hebben.

Jan de Zwaan, hoefsmid bij de Universiteitskliniek voor Paarden legt uit. “Alhoewel er continu vooruitgang is op gebied van de traditionele hoefsmederij, is het niet altijd mogelijk om een paard te voorzien van het juiste beslag. Dit omdat het óf niet mogelijk is om de nodige precisie aan te brengen aan een ijzer dat op de gebruikelijke manier in vorm wordt gebracht, óf omdat het hoorn van de hoef een genageld ijzer niet aan kan.”

Daarom zijn de onderzoekers en hoefsmiden van de Smederij van de Universiteitskliniek voor Paarden aan de slag gegaan met de mogelijkheden die de ontwikkelingen op het gebied van 3D printen bieden.

Tijdens de designfase op de computer, zo is de redenering, kunnen de verschillende orthopedische en/of therapeutische aanpassingen op de millimeter heel nauwkeurig toegepast worden.

Het doel van het onderzoek is dan ook om te verkennen of 3D printtechniek toegevoegde waarde kan hebben als het gaat om paarden die baat hebben bij therapeutisch en/of orthopedisch hoefbeslag. Samen met Stichting Protospace en het bedrijf 4C Creative Cad Cam Consultants werd een eerste prototype ontwikkeld. Op basis van dit prototype gaat het team vervolgens 3D hoefbeslag ontwikkelen, toegepast op de voorbenen van acht verschillende paarden. Dit aantal maakt het mogelijk om achteraf statistisch relevante uitspraken over de verkregen resultaten te kunnen doen.

Maar hoe gaat dit project dan in zijn werk? Hoefsmid Gerben Bronkhorst: “Allereerst wordt de voet bekapt, waarna vorm en afmetingen door middel van een speciale camera ingevoerd worden in de computer. Direct hierna kunnen met behulp van een tekenprogramma orthopedische en/of therapeutische aspecten worden toegevoegd.”

In een volgende stap wordt het zo gemaakte bestand via de mail naar het printbedrijf gestuurd, waarna de schoenen geprint worden en de volgende dag klaar zijn voor gebruik.

Prof. dr. Harold Brommer, hoogleraar Heelkunde van het Paard, is verantwoordelijk voor de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek: “Het effect van dit gepersonaliseerde hoefbeslag wordt in kaart gebracht door onder andere te kijken naar slijtagekarakteristieken en de eventuele invloed op de hoefhoek, de beenstand en het bewegingspatroon van het paard, en de drukverdeling in de hoef. De beenstand en het bewegingspatroon worden voor en na het aanbrengen van het hoefbeslag getest.”

Het team maakt hiervoor gebruik van state-of-the-art meet instrumenten op het gebied van biomechanica en bewegingsanalyse.

De drukplaten zijn aanwezig op de faculteit Diergeneeskunde en maken het mogelijk om de verticale en horizontale krachten te meten, die tijdens de landing en afzet van een hoef vrijkomen. Met deze techniek kan de invloed van 3D geprint hoefbeslag op de vrijgekomen krachten in de hoef vastgesteld worden.

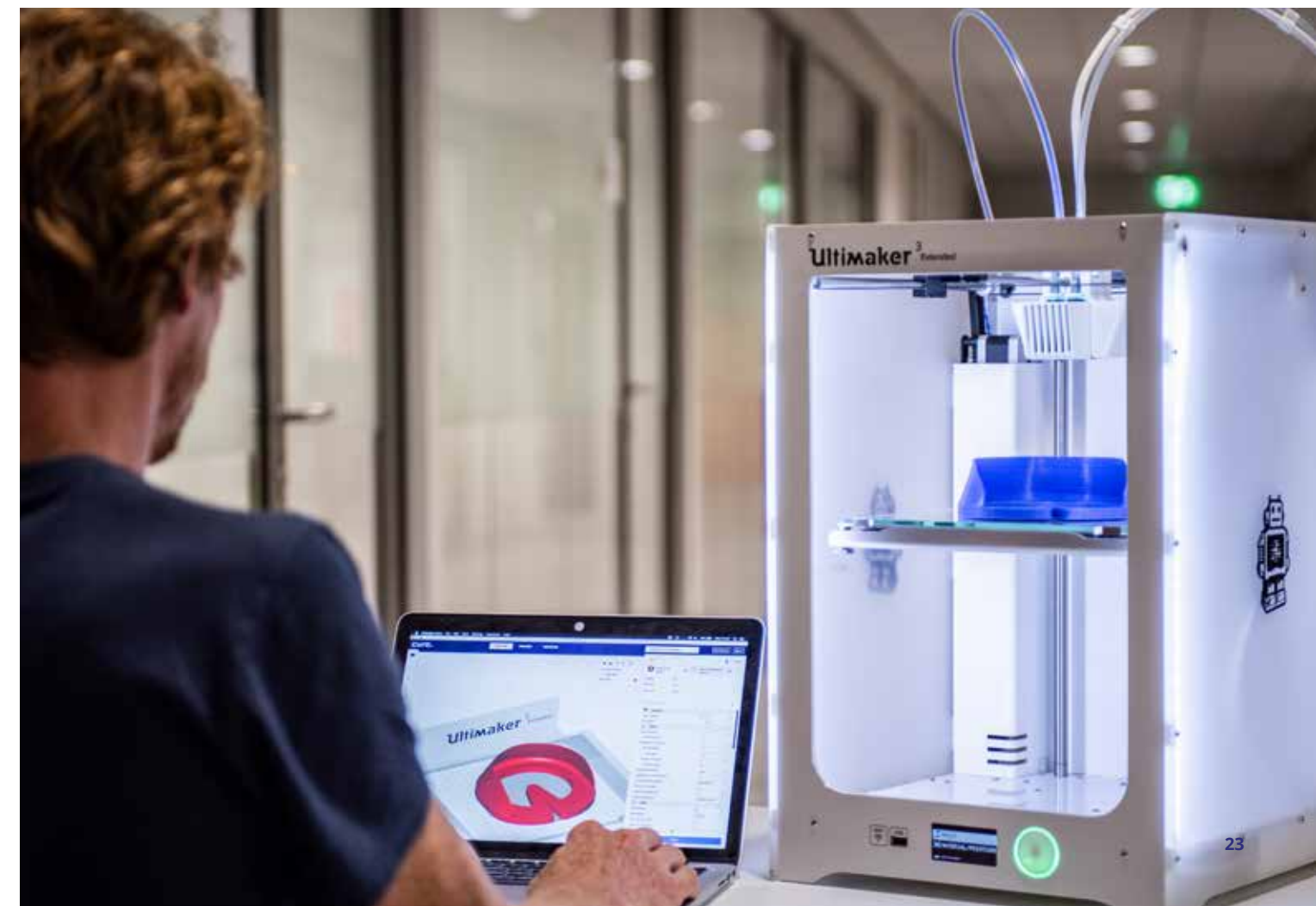
Het ‘Qualysis systeem’, oftewel ‘Q-horse’, wordt ingezet om de hoeveelheid, gradatie en locatie van mogelijke asymmetrie in de bewegingsafloop te meten. Q-horse is het meest nauwkeurige systeem voor bewegingsanalyse bij paarden, waardoor de onderzoekers kunnen vertrouwen op betrouwbare onderzoeksresultaten.

Aldus Harold Brommer: “Met een dergelijk project in het kader van ‘personalised hoofcare’ hopen wij een belangrijke bijdrage te kunnen leveren om het welzijn en de gezondheid van paarden en paardachtigen te verbeteren.”

In december 2019 is het onderzoeksteam erin geslaagd om voor het eerst een volledig op maat gemaakt kunststof hoefbeslag middels 3D printtechniek toe te passen op een paard.

Via social media werd dit bericht opgepakt door verschillende kranten en vakbladen, zoals het Algemeen Dagblad, De Standard, De Hoefslag, en EquNews. Het bericht werd hiermee het meest bezochte bericht op de corporate site van de Universiteit Utrecht in 2019!

Dit onderzoek is mede mogelijk gemaakt dankzij de bijdragen van vele individuele paardenliefhebbers, de Nederlandse Vereniging van Hoefsmiden, de Stichting Dierenziekenhuis Maria Naundorf van Gorkum, de Stichting Animales en het Jubileumfonds Veeartsenijkundige Hoogeschool 1921.

“3D implantaten voor meer gezondheid van dier en mens.”

PROF. DR. BJÖRN MEIJ, HOGLERAAR CHIRURGIE VAN GEZELSCHAPSDIEREN
PROF. DR. MARIANNA TRYFONIDOU, HOGLERAAR REGENERATIEVE ORTHOPEDIE

3D IMPLANTATEN

Het leek erop alsof het verschrikkelijke feestdagen gingen worden voor de eigenaren van de 3 jaar oude Siberische Husky Iza. De bloedmooie hond met de grote, blauwe ogen bleek een tumor van de schedelwand te hebben. Weliswaar goedaardig, maar de tumor groeide zo hard in omvang naar zowel binnen als buiten, dat de hersenen werden weggedrukt.

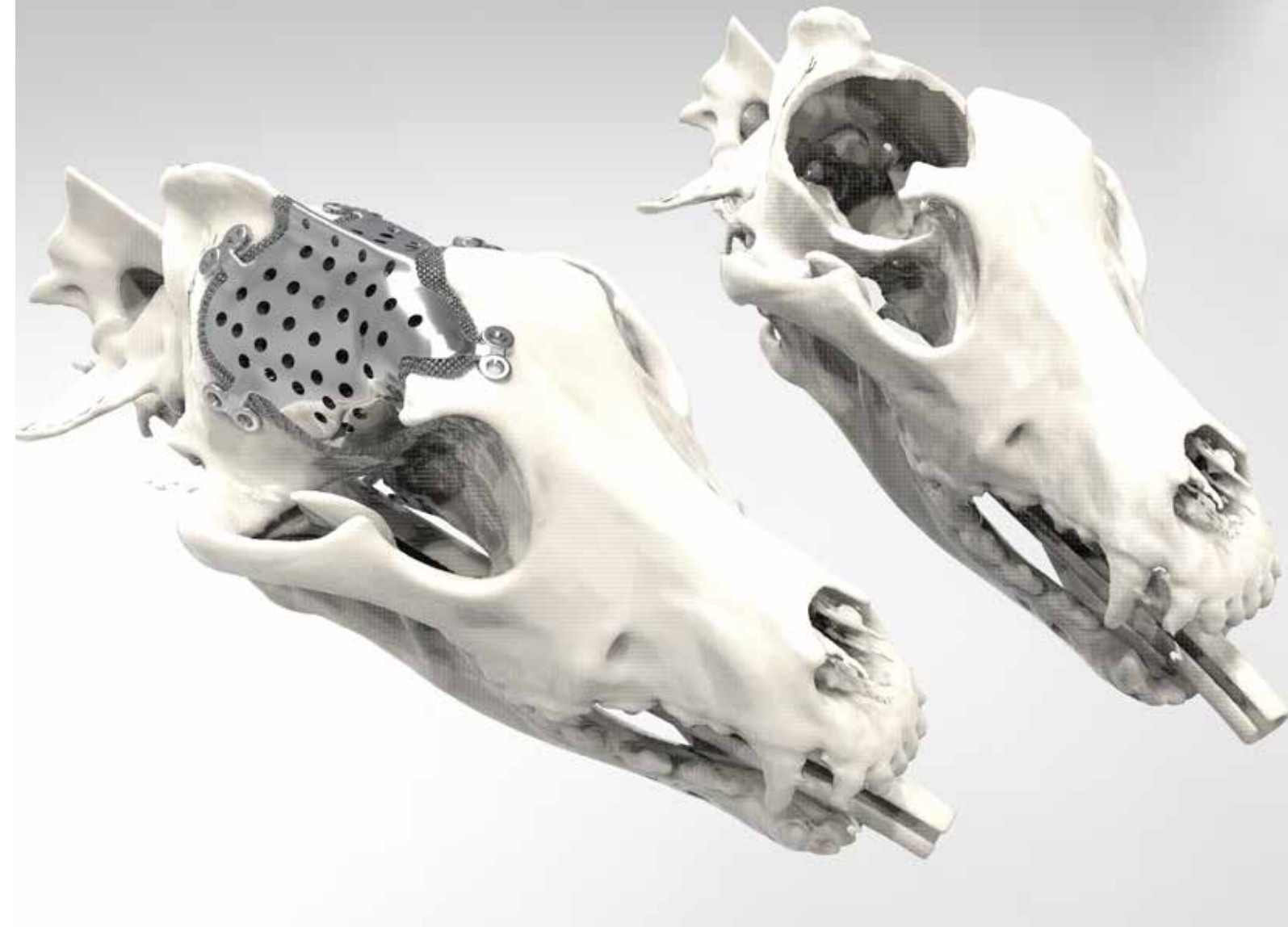
Er bleek slechts een enkele optie te zijn... Tot het moment dat prof. dr. Björn Meij, dierenarts en hoogleraar chirurgie van de faculteit Diergeneeskunde op een bijzonder innovatief idee kwam. Met behulp van de beschikbare CT scan van Iza werd een nieuw, op maat gemaakt 3D schedeldak van titanium geprint. Vervolgens werd de tumor operatief verwijderd en het titanium schedeldak teruggeplaatst op de schedel van Iza om de hersenen te beschermen.

“Het was de eerste keer dat in Nederland een dergelijke operatie werd uitgevoerd. Iza mocht na een aantal dagen naar huis om alsnog kerst met haar gezin te gaan vieren. Ze maakt het nog steeds goed. Daar doen we het voor.” aldus een tevreden Björn Meij.

De mogelijkheden omtrent moderne technieken, zoals het 3D printen van implantaten die op maat gemaakt zijn voor het individu, heeft in potentie veel mogelijkheden om pijn te voorkomen, en de kwaliteit van leven voor dieren en mensen substantieel te verbeteren. Echter, de beschikbaarheid van deze techniek is op dit moment nog heel beperkt.

Björn Meij en zijn team willen nu laten zien dat dieren met verschillende chronische aandoeningen succesvol behandeld kunnen worden met 3D implantaten. “Wij gaan ons richten op heupdysplasie (HD). Het is een aandoening die veel voorkomt bij de hond, en trouwens ook bij de mens.”

HD kenmerkt zich door een onvoldoende diepe heupkom en losse aansluiting tussen heupkop en heupkom. Daardoor ontstaat slijtage, en dat leidt tot veel pijn, veel kreupelheid, en een behoorlijke aantasting van de kwaliteit van leven.

In een eerder onderzoekstraject werd op basis van een CT scan van honden met HD een 3D geprint titanium implantaat ontworpen die de aansluiting tussen de kom en kop normaliseert. Dit concept werd eerst getest in hond kadavers en daarna verder uitgewerkt.

Aldus Björn Meij: “De resultaten waren dermate bemoedigend dat de operatie techniek nu bij hondenpatiënten toegepast zou kunnen worden. In dit project zullen 20 honden met HD van particuliere eigenaren behandeld gaan worden middels deze nieuwe techniek.

Na afloop van de behandeling zullen wij de honden vervolgen met CT, vragenlijsten aan de eigenaar en functioneel loop onderzoek op een krachten platform. Dit om naast het onmiddellijke verbeteren van het welzijn van deze 20 honden, ook voldoende kennis op te bouwen om de techniek binnen de diergeneeskunde breder uit te dragen, en op deze manier steeds meer dieren kunnen helpen.”

De onderzoeker-dierenartsen willen laten zien dat dieren met chronische aandoeningen succesvol behandeld kunnen worden met 3D implantaten, met als doel om deze techniek steeds beter te kunnen integreren in de diergeneeskunde.

Op deze manier willen zij steeds meer dieren helpen om een leven zonder pijn te leiden. Vervolgens kan deze kennis ingezet worden om de techniek omtrent het gepersonaliseerde 3D printen ook in de humane orthopedie verder te ontwikkelen en in te zetten.

Dankzij de bijdragen van Stichting Het Waardige Dier, Stichting Dierenziekenhuis Maria Naundorf van Gorkum, en Stichting K.F. Hein Fonds zijn de onderzoeker dierenartsen in staat om dit project uit te voeren.

De verwachting is dat dit nieuwe concept voor de behandeling van heupdysplasie bij honden een grote verbetering zal zijn ten opzichte van de huidige behandelingsopties en mogelijk de toekomstige standaard voor de behandeling van heupdysplasie bij honden kan worden.

“Naar een betere behandeling van Cushing bij hond en mens.”

DR. KARIN SANDERS, POST-DOC ONDERZOEKER
DR. SARA GALAC, EUROPEES SPECIALIST ENDOCRINOLOGIE

SYNDROOM VAN CUSHING

Het begon meer dan een jaar geleden. Lana was toen negen jaar, en begon geleidelijk aan steeds meer te eten, te drinken en te plassen. Ze kreeg een opgezwollen buik, haar vacht werd dunner, en ze kreeg zelfs kale plekken hier en daar. De verandering in haar gedrag was bijna nog erger. De vrolijke, actieve, nieuwsgierige Lana veranderde in een futloze, onverschillige schaduw van haar voormalige zelf.

Haar eigenares Femke zag het allemaal gebeuren – en de alarmbellen gingen rinkelen! Want een aantal jaar geleden had Femke zelf soortgelijke symptomen: ze ontwikkelde een extra laagje vet rond haar middel, en voelde de spieren in haar armen en benen afnemen. Haar huid werd dun en broos, ze voelde zich constant moe en uitgeput, maar sliep 's nachts alsnog erg slecht. De diagnose? Het syndroom van Cushing.

Femke ging met Lana naar de dierenarts, die de hond uitgebreid onderzocht. Inderdaad, ook Lana had last van het syndroom van Cushing. Maar net als bij Femke, zal het opzetten van een goed behandelplan voor Lana een behoorlijke uitdaging gaan worden!

Dr. Karin Sanders is in 2019 cum laude gepromoveerd op het gebied van het syndroom van Cushing. “Bij mensen is dit een bijzonder zeldzame aandoening, met slechts 1 tot 5 patiënten per miljoen mensen per jaar. Maar bij honden komt deze ziekte veel vaker voor: 1 tot 2 patiënten per 1000 honden per jaar.”

Helaas is het vinden van de juiste behandeling nog steeds een uitdaging, zowel voor honden als mensen. Karin Sanders legt uit: “De operaties zijn ingrijpend en de medicijnen kunnen behoorlijke bijwerkingen hebben die het leven van de patiënt zwaar kunnen maken.”

Om hier verandering in te kunnen brengen, gaat Karin Sanders door met onderzoek naar het syndroom van Cushing.

Dit doet ze samen met haar voormalige PhD begeleidster, dr. Sara Galac. Zij is dierenartsendocrinoloog: “Het syndroom van Cushing wordt veroorzaakt door de overmatige afgifte van het stresshormoon cortisol. In ongeveer 80% van de gevallen is de reden hiervoor een goedaardige tumor van de hypofyse in de hersenen, die ervoor zorgt dat er teveel van het hormoon ACTH wordt aangemaakt. Het hormoon ACTH stimuleert de bijnierschors om cortisol te produceren.”

Het is een ernstige ziekte die veel klachten met zich meebrengt, en een grote tumor kan zelfs schade aan de hersenstructuren veroorzaken.” Huidige medicamenteuze behandelingen richten zich op het remmen van de cortisolaanmaak in de bijnier. Hiermee worden echter ook andere hormonen beïnvloed, met verschillende bijwerkingen tot gevolg.

Daarnaast wordt in sommige gevallen het syndroom van Cushing veroorzaakt door een meestal kwaadaardige tumor van de bijnier. De beste behandelingsoptie is het operatief verwijderen van de tumor, maar als er al uitzaaiingen aanwezig zijn is de behandeling met het medicijn mitotane een mogelijkheid. “Mitotane is in staat om bijniercellen, inclusief bijnier-tumorcellen, te vernietigen. Helaas gaat deze therapie gepaard met ernstige bijwerkingen.” legt Sara Galac uit.

Voor beide oorzaken voor het syndroom van Cushing geldt dus dat er nieuwe medicijnen nodig zijn. Daarom gaan Karin Sanders en Sara Galac onderzoeken hoe zij de inzet van nieuwe medicijnen bij mensen én honden kunnen optimaliseren. Dit gaan ze testen in gekweekte (dus kunstmatig gegroeide) honden-bijniercellen, zodat er geen gebruik gemaakt hoeft te worden van proefdieren. Het kunnen inzetten van deze celkweken is uniek in de wereld en het resultaat van jarenlang hard werken van het bijnier-onderzoeksteam van de faculteit Diergeneeskunde in Utrecht.

Sara Galac legt uit: “Het doel van dit onderzoek is het optimaliseren van de medicamenteuze behandeling van het syndroom van Cushing bij zowel mensen als honden.” Karin Sanders vult aan: “Wij willen de overlevingstijd en de kwaliteit van leven van mensen en honden met deze ziekte substantieel verbeteren. Dat is onze drijfveer!”

Dit onderzoek wordt mede mogelijk gemaakt dankzij de genereuze bijdragen van Stichting Dierenziekenhuis Maria Naundorf van Gorkum en een anonieme schenker.

Hierdoor kon dr. Karin Sanders, in 2019 ‘cum laude’ gepromoveerd met haar proefschrift “Canine Cushing’s Syndrome: Prognostic Factors and New Treatment Options” als post-doc onderzoeker in dienst blijven bij de faculteit Diergeneeskunde.

“Het paard als partner in de strijd tegen PTSS bij veteranen.”

DR. NENKE ENDEBURG, GZ PSYCHOLOOG
PROF. DR. ERIC VERMETTEN, KOL. ARTS, LUMC, MGGZ
PROF. DR. BAS RODENBURG, HOOGLEAAR DIERENWELZIJN

PAARDENKRACHT

Dagelijks zetten militairen zich in voor een veilige en stabiele wereld. Essentieel werk dat fysiek en mentaal het uiterste van ze vergt. Maar menig militair beleeft ingrijpende gebeurtenissen tijdens een uitzending naar een oorlogsgebied of tijdens een vredesmissie.

Soms zijn deze ervaringen dusdanig traumatisch, dat de veteraan er ook na afloop van de missie onder lijdt. De ervaring met de bijbehorende angsten en gevoelens van machteloosheid worden voortdurend herbeleefd en maakt een normaal leven bijna onmogelijk.

Deze aandoening staat bekend als posttraumatische stressstoornis (PTSS) en belemmert talloze terugkerende veteranen in hun dagelijkse leven. Eveneens vormt PTSS een zware belasting voor hun familie en directe omgeving. Deze veteranen, hun families en vrienden, verdienen alle steun die mogelijk is.

Er zijn aanwijzingen dat de interactie met dieren gunstige effecten heeft op het welbevinden van veteranen met PTSS. Tot nu toe hebben onderzoeksactiviteiten zich vooral gericht op de inzet van PTSS-hulphonden bij individuele veteranen thuis, een onderwerp waar ook de huidige projectgroep aan werkt.

Een andere mogelijkheid voor een succesvolle behandeling is het inzetten van groepstherapie, bij voorbeeld met behulp van paarden. Voordeel van een dergelijke therapie is dat, naast de mogelijke positieve effecten van omgang met de dieren, het samen zijn en samenwerken met andere veteranen met PTSS additionele positieve effecten kan hebben. Bovendien sluit deze manier van werken in teamverband aan bij de werkwijze in het leger.

Dr. Nienke Endenburg is GZ psycholoog en vormt samen met Prof. dr. Eric Vermetten (LUMC; MGGZ) en Prof. dr. Bas Rodenburg het onderzoeksteam achter Paardenkracht.

“Het doel van het “Paardenkracht” project is om zo veel mogelijk veteranen met PTSS te helpen, met speciale aandacht voor degene die in de huidige setting therapieresistent zouden zijn.” legt Nienke Endenburg uit.

Dit zijn maar liefst 20% van de veteranen met PTSS die behandeld werden. Juist voor deze groep kan de inzet van paarden mogelijk leiden tot een duidelijke verbetering in de kwaliteit van leven.

Er zijn echter nauwelijks harde data beschikbaar voor wat betreft de effecten van deze therapie. Met dit bijzondere project wil het onderzoeksteam op een meetbare manier inzicht verkrijgen in de effectiviteit van de inzet van paarden op de mentale gezondheid van de veteraan.

En de urgentie voor dit project is hoog: de prevalentie van PTSS stijgt. Naast militairen is er ook bij de andere geüniformeerde beroepen zoals politie, brandweer en ambulancedienst toenemende aandacht voor dit probleem.

In dit onderzoeksproject wordt onderzocht wat de effecten zijn van groepstherapie met paarden op veteranen met PTSS. Hiervoor gaat het onderzoeksteam meerdere groepen van elke keer acht veteranen met PTSS volgen gedurende verschillende trainingsprogramma's van 10 weken lang. Elke week komt een groep veteranen op een vaste dag naar de manege van Stichting Bio, een van de projectpartners in Arnhem.

Voor wat betreft de effecten op de veteranen worden metingen verricht bij de deelnemers voor, tijdens en na de therapie. Daarnaast worden gedurende het hele trainingsprogramma ook de paarden gemonitord.

Nienke Endenburg licht toe: “We verwachten een afname in stressgevoeligheid in de loop van de therapie (lagere hartslag en cortisolniveau), een toename in zelfbewustzijn en een positiever zelfbeeld bij de veteranen. We verwachten geen negatieve effecten van de therapie op de ingezette paarden, maar we verwachten wel een relatie tussen gedrag en fysiologie bij veteraan en paard, bijvoorbeeld een hoger oxytocine niveau bij zowel mens als paard bij positieve sociale interactie. Hierdoor hopen wij het effect van een dergelijke therapie wetenschappelijk te kunnen onderbouwen en bijdragen aan behandelmethodes waarmee veteranen met PTSS nog beter geholpen kunnen worden.”

Dankzij de geweldige steun van de Stichting C.J. Vaillant Fonds, Stichting K.F.Hein Fonds, de Stichting N. van Ballegooijen Fonds en particuliere donateurs, hebben wij in 2019 de eerste mijlpaal behaald! Het onderzoeksteam kan nu het eerste trainingsprogramma voor veteranen met PTSS gaan opstarten, en in 2020 de volgende stappen gaan zetten.

“Met PETscan de gezondheid van onze huisdieren monitoren.”

DR. HILLE FIETEN, COÖRDINATOR EXPERTISECENTRUM GENETICA GEZELSCHAPSDIEREN
ELSE DEN BOER, MSC, PROMOVENDA, EXPERTISECENTRUM GENETICA GEZELSCHAPSDIEREN

De kattenfokster die kortbenige katten zonder haar fokte, noemde haar creaties “schattig”. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) dacht er echter anders over en stuurde een formele waarschuwing. De fokster mag haar Bambino Sphynx katten niet langer inzetten voor de fokkerij.

En dat is maar goed ook, want katten zoals de Bambino Sphynx hebben namelijk behoorlijk te lijden onder hun uiterlijk. Alhoewel het geval van de Bambino Sphynx een extreem voorbeeld is, is het helaas geen uitzondering.

Als dierliefhebbers geven wij vaak de voorkeur aan een bepaald type of ras. Specifieke eigenschappen – “raskenmerken” – spreken ons aan en zien we al te graag terug in ons favoriete huisdier. Het gevolg van deze te ver doorgevoerde selectie op exterieurkenmerken? Korte schedels, ingedrukte neuzen, uitpuilende ogen of vouworen zijn slechts enkele voorbeelden: ‘rastypische’ kenmerken die serieuze gevolgen voor de gezondheid van het dier kunnen hebben.

Dr. Hille Fieten, DVM, en coördinator van het ExpertiseCentrum Genetica legt uit: “Een overmatige inteelt door het fokken met steeds dezelfde (vaak verwante) ouderdieren betekent daarnaast dat erfelijke ziekten steeds vaker voorkomen. Levershunts, dwerggroei, cardiomyopathie, epilepsie of afwijkende staartgroei zijn slechts enkele voorbeelden hiervan. Elk ras kent er inmiddels vele, waardoor schadelijke raskenmerken en erfelijke ziekten het welzijn van onze huisdieren ernstig belemmeren.”

Naast fysieke aandoeningen (die veel mensen dus niet als aandoening, maar juist als schattig, mooi of fotogeniek zien), zijn gedragsproblemen, vooral van honden, een ernstig probleem. Denk eens aan overmatig agressieve honden. De eigenaar vindt het ruige gedrag van zijn dagelijkse begeleider wellicht stoer en imponerend – maar de hond zelf zal daardoor zelden tot nooit in aanraking komen met soortgenoten.

Het gevolg? Onvoldoende gesocialiseerde honden, die niet alleen agressief maar vaak ook angstig zijn en veel stress ervaren. Terwijl honden die worden aangevallen door agressieve soortgenoten ernstige welzijnsaantasting ondergaan, niet zelden met de dood tot gevolg. Ongewenst gedrag vormt dus steeds vaker een maatschappelijk probleem.

En dat is niet alles... Infectieziekten en zoönosen (van dier op mens overdraagbare infectieziekten) zorgen in toenemende mate voor een aantasting van het welzijn van honden in Nederland. Oorzaken hiervan zijn onder andere de illegale import van onvoldoende gevaccineerde pups uit Oostbloklanden en import van straathonden uit mediterrane landen. Deze honden lijden vaak aan infectieziekten die (bij aanwezigheid van de juiste vector) ook op mensen kunnen overgaan.

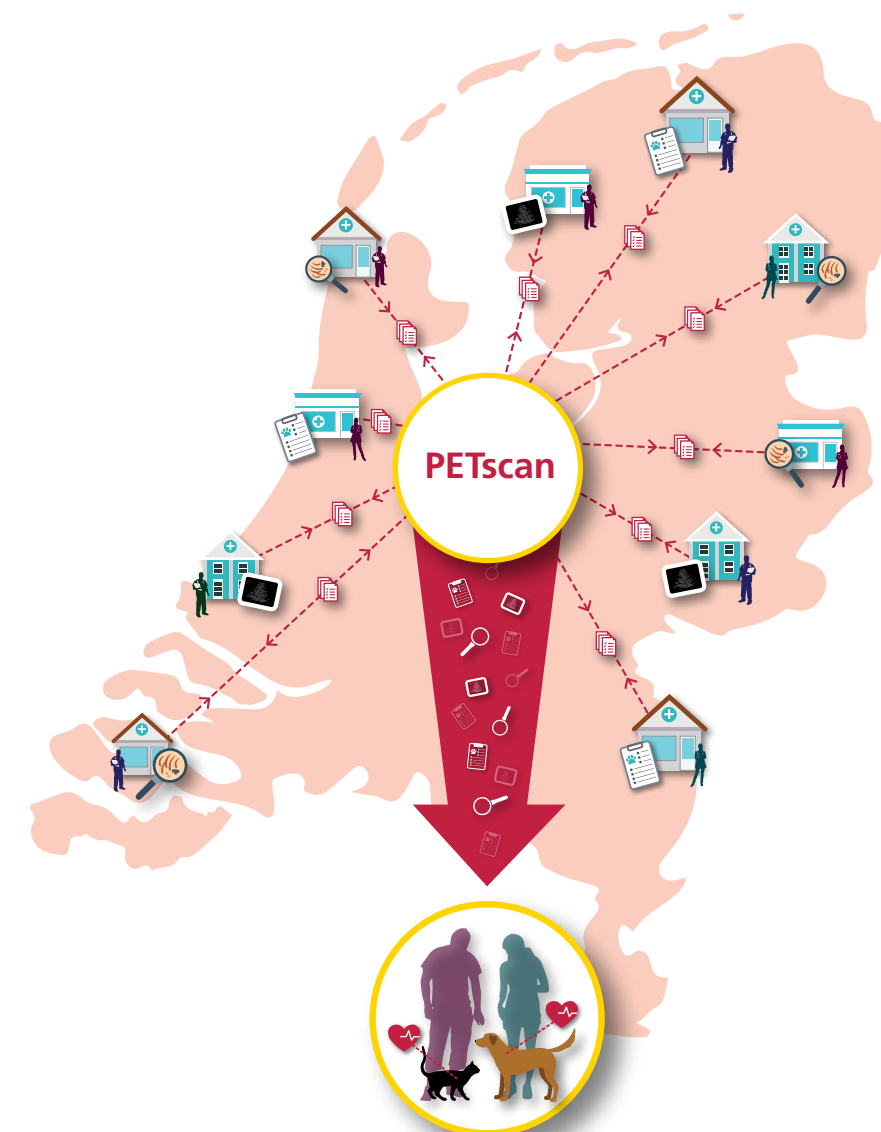
Drs. Else den Boer, dierenarts en PhD student doet onderzoek met behulp van PETscan: “PETscan is een online systeem waarmee dierenartsen in heel Nederland kunnen doorgeven welke aandoeningen zij diagnosticeren bij honden en katten. Dit systeem, ontwikkeld door het Expertise Centrum Genetica van de faculteit Diergeneeskunde verzamelt daarmee een schat aan informatie over de gezondheidsstatus van de Nederlandse honden en katten. “

Deze informatie is belangrijk om in kaart te brengen welke erfelijke aandoeningen er spelen bij onze huisdieren. Een groot aandeel van de dierenartsenbezoeken zijn namelijk gerelateerd aan erfelijke aandoeningen. Om deze erfelijke aandoeningen te bestrijden door duurzaam fokbeleid is informatie over wat er speelt bij welke rassen essentieel.

“PETscan is daarmee een belangrijk onderdeel in het verbeteren van de gezondheid van de Nederlandse hond en kat.” aldus de conclusie van Else den Boer.

Na een pilotfase met PETscan 1.0, is in de zomer van 2018 PETscan 2.0 in gebruik genomen binnen de Praktijk Management Software (PMS) van IDEXX Animana en Vetware. Daarnaast wordt er momenteel aan gewerkt om PETscan 2.0 binnen VIVA Veterinary aan te bieden. Hiermee heeft ruim 80% van de Nederlandse dierenartspraktijken de mogelijkheid om zich aan te sluiten bij PETscan.

De landelijke uitrol van PETscan, waaronder data beheer, data analyse en disseminatie van de nodige informatie wordt ondersteund door de Stichting Abri voor Dieren, Stichting Dierenziekenhuis Maria Naundorf van Gorkum, de Nederlandse Database voor Gezelschapsdieren, en Royal Canin.

“Een veilig thuis voor zwerfkatten.”

DR. SARAH VAN RIJN, CHIRURGIE GEZELSCHAPSDIEREN

PROF. DR. MEREL LANGELAAR, HOOGLEERAAR PUBLIC POLICY EN IMPACT VETERINARY MEDICINE

CARIEN RADSTAKE, STICHTING ZWERFKATTEN NEDERLAND

CYNTHIA THISSEN, STICHTING DAKLOOS DIER

ZWERFKATTEN

Op de Camping de Schatberg in Limburg lopen zo'n 50 niet gecastreerde zwervkatten. En het worden er jaarlijks meer. Zoveel katten op een beperkt stuk land kunnen voor een hoge infectiedruk, veel inteelt en talloze vechtpartijen zorgen; niet goed voor de katten, maar ook niet voor de bewoners en bezoekers van de camping.

De katten van Camping de Schatberg zijn natuurlijk niet de enige zwervkatten. De zwervkattenproblematiek heeft de afgelopen jaren op lokaal, provinciaal en landelijk niveau veel aandacht gekregen. Enerzijds door discussies van schade aan de natuur in het kader van biodiversiteit en anderzijds door het feit dat de mens de veroorzaker is van de zwervkat; zonder huiskat is er immers geen zwervkat.

Daarom werd in samenwerking met Stichting Zwervkatten Nederland en Stichting Dakloos Dier een eerste pilot TNRC (trap – neuter – return of relocate – care) opgezet. Met een team van 4 dierenarts specialisten en 10 studenten diergeneeskunde werden de zwervkatten van Camping de Schatberg ter plekke geholpen, door hen in het weekend van 21 en 22 december 2019 te castreren, te vaccineren, te chippen en de nodige welzijnsverbeterende behandelingen te geven.

Cynthia Thissen van Stichting Dakloos Dier vertelt: “Het voorbereidingsproces van dit project begon uiteraard al een aantal weken van tevoren. Er werden een aantal vaste voerplekken ingericht, waardoor er een inschatting kon worden gemaakt over de bestaande kattenpopulatie: hoeveel katten zijn er, in welke toestand verkeren ze, en zijn er bepaalde bijzonderheden of risico's waarmee rekening gehouden moet worden.

Daarnaast werden de bewoners van de camping ingelicht dat de actie plaats ging vinden, en werden de nodige afspraken getroffen dat de katten ook na de actie gemonitord en bijgevoerd gaan worden. Indien nodig, werd er gezorgd voor voldoende schuilplekken.”

Een team met ervaren kattenvangers (vrijwilligers), samengesteld door Stichting Zwervkatten Nederland was verantwoordelijk voor het vangen van de katten. Er werd pas een dag van tevoren gestart met vangen om de katten zo min mogelijk stress te laten ervaren, en daardoor te voorkomen dat de katten zich gingen verstoppen.

De gevangen katten werden tijdelijk gehuisvest in een hiervoor ingericht vakantiehuis. Hier werd dan ook de beslissing genomen welke type nieuw thuis het meest geschikt is voor elke kat. Hierbij werd gekeken in hoeverre resocialisatie of een herplaatsing in een definitief thuis mogelijk was.

Dr. Sarah van Rijn, DVM en Specialist Chirurgie voor gezelschapsdieren stuurde het team van studenten aan: “Op zaterdag en zondag hebben wij in totaal 50 katten onderzocht, gechipt, gevaccineerd, gecastreerd of gesteriliseerd, en indien nodig aanvullende zorg verleend.

Aangezien de overgrote meerderheid van deze katten de interactie met mensen erg spannend vindt, werden de katten eerst in slaap gebracht voor dat wij verdere handelingen hebben verricht.” Dit om het welzijn van de katten, en de veiligheid van de studenten en dierenartsen te waarborgen. Tenslotte werd er

bloed afgenomen in het kader van onderzoek naar de prevalentie van FIV en FeLV bij zwervkatten.

Na de operatie mochten de katten rustig uitslapen in een daarvoor speciaal ingerichte ruimte, waar zij tevens voortdurend werden gemonitord. Zodra ze er klaar voor zijn worden ze of meegenomen voor resocialisatie, of teruggezet in hun vertrouwde omgeving. Daar zullen zij in de toekomst gemonitord en gevoerd worden door vrijwilligers van Stichting Dakloos Dier.

Prof. dr. Merel Langelaar, hoogleraar Public Policy and Impact Veterinary Medicine, tevens Vice decaan Onderwijs, is onwijs blij met dit project: “De input van deze zeer succesvolle pilot gaan we gebruiken om in 2020 tot een breder plan te komen. Samen met onze partners willen we dergelijke projecten op landelijk niveau gaan uitrollen.”

“Op deze manier stimuleren we onze studenten om zeer relevante, praktische ervaring als dierenarts op te doen en dragen wij op een maatschappelijk verantwoorde, diervriendelijke manier bij aan het oplossen van de zwervkatten problematiek.”

Dankzij de geweldige bijdragen van Stichting Bouwstenen voor Dierenwelzijn, Stichting Zwervkat Almere, het UMC Utrecht, Avonturia De Vogelkelder, Virbac, Essity, Elanco en natuurlijk vele particuliere donateurs is het mogelijk geweest om deze eerste pilot op te zetten en uit te voeren.

In 2020 willen wij ons samen met onze partners ervoor inzetten om dergelijke acties breder uit te dragen.

“Vriend, je staat er
niet alleen voor.”

AMBASSADEURS ANTHONY DE WIJS EN RICK BOUHUYS

“We zijn ervan overtuigd dat een hulphond echte steun kan bieden. Dat willen we voor iedere collega en veteraan met PTSS. Daarom zetten wij ons in voor het V-PWR project.”

Anthony de Wijs en Rick Bouhuys zijn fantastische ambassadeurs! Hun actie leverde maar liefst €4.480 op voor het V-PWR project. Daarnaast inspireerde hun fantastische inzet en betrokkenheid voor het V-PWR project en veteranen en geüniformeerden steeds meer mensen.

Zo ook Kisla Kowlesar, eigenaresse van de Haagse kapsalon “Make it Different”. Diep onder de indruk van de actie van Anthony en Rick, besloot ze zelf ook iets te doen.

In mei 2019 organiseerde ze met de steun van verschillende sponsors het event “Bubbels en Fingerfood”. Deze gezellige avond leverde maar liefst €1.480 op voor V-PWR.

“Het was fantastisch,” lacht Kisla. “En voor 2020 heb ik al weer de volgende plannen.”

Ook ambassadeur worden voor Vrienden Diergeneeskunde? Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Inga Wolframm, via i.wolframm@uu.nl.

Anthony de Wijs en Rick Bouhuys, neefjes die net zo goed broers zouden kunnen zijn. Allebei zijn ze sinds een aantal jaren werkzaam bij de Koninklijke Marechaussee. Allebei houden ze van sport en bewegen, van fysieke en mentale uitdagingen. Allebei dragen ze loyaliteit, vriendschap, en elkaar ondersteunen hoog in het vaandel. En allebei weten ze wat een hond voor je kan betekenen als het even niet mee zit.

Om hun vriendschap en gezamenlijke waarden te vieren, zijn de twee mannen in 2018 een spontane “loop actie” begonnen: hun “Walk to Work” waarin ze binnen 27 uur de 100 km van ‘s-Hertogenbosch naar Den Haag liepen, inclusief 15 kg bepakkings en zonder speciale voorbereiding. Anthony herinnert zich nog al te goed: “Zo maar ‘naar het werk lopen’ bleek zo makkelijk nog niet. Het was echt even afzien. Maar dat was nou juist de reden waarom we dit wilden doen.” Rick vult aan: “Grenzen verleggen hoort erbij, zowel op ons werk, maar ook privé. En deze eerste tocht smaakte naar meer. Met een belangrijk verschil: de volgende keer wilden we een goed doel steunen.”

Toen Anthony en Rick in 2018 te weten kwamen over het V-PWR, het onderzoek naar de inzet van hulphonden bij veteranen met PTSS (zie ook www.vriendendiergeneeskunde.nl/hulphond) wisten ze dat ze hun volgend doel hadden gevonden. Anthony: “Naast onze passie voor ons werk delen Rick en ik een grote liefde voor honden. Wij hebben beiden ervaren dat onze honden een unieke manier van steun kunnen leveren wanneer wij die nodig hadden. Want iedereen heeft soms bijzondere steun nodig.”

“Anthony en ik werken bij de Marechaussee. We weten wat het betekent als je iets verschrikkelijks moet mee maken, hoeveel zo iets kost, hoeveel last je ervan kunt hebben. Onze collega militairen maken dit soort traumatische gebeurtenissen helaas regelmatig mee. Tijdens een uitzending, of zelfs in eigen land. Vaak hebben ze er jaren later nog last van”, aldus Rick. “Daarom wilden we voor het V-PWR project gaan lopen, we wilden aan alle veteranen en geüniformeerden met

PTSS laten zien dat ze er niet alleen voor staan. We ervan overtuigd dat een hulphond echte steun kan bieden. Dat willen we voor iedere collega met PTSS.”

Anthony benadrukt nog eens het belang van het onderzoek. “Maar de wetenschappelijke onderbouwing hiervan is essentieel, zodat de inzet van hulphonden erkend gaat worden door bijvoorbeeld zorgverzekeraars en andere zorginstanties.”

Toen het doel van de actie eenmaal gevonden was, werden de plannen snel concreet: Eind februari 2019 gingen ze binnen 48 uur van Den Helder naar Scheveningen lopen. 103 km over het strand, militair bepakt, volledig zelfvoorzienend en met minimale fysieke voorbereiding.

Om zo veel mogelijk mensen onderdeel te laten worden van dit mooie avontuur en om zo veel mogelijk steun te vragen, hebben ze een crowdfundingactie op de site van Vrienden Diergeneeskunde opgericht. Tijdens de voorbereidingen hebben ze hier regelmatig nieuws en updates geplaatst. Gedurende de loop hebben ze hun volgers via een hiervoor opgerichte Facebook pagina op de hoogte gehouden. Live!

“Er waren momenten die fysiek en mentaal ontzettend zwaar waren. We moesten allebei echt diep gaan.” herinnert zich Rick.

“Klopt,” beaamt Anthony. “Maar dat is juist wat wij wilden. We wilden aan alle collega’s laten zien dat we het voor ze opnemen. Ook – of vooral – op het moment dat het moeilijk wordt. De laatste paar kilometers op het strand in Scheveningen, werden we vergezeld door meerdere mensen met een hulphond. Ze vertelden hoeveel baat zij hebben van hun viervoetige vriend, maar ook hoeveel waardering ze hebben voor onze actie. Dat is mij zeer kostbaar en gaat mij altijd bijblijven. Vriend, je staat er niet alleen voor!”

Anthony gaat zich ook in 2020 opnieuw inzetten als ambassadeur voor Vrienden Diergeneeskunde. “Ik ben bezig met het smeden van nieuwe plannen. Ik heb er al weer heel veel zin in.”

Rick zal in 2020 niet van de partij zijn. Hij werd in 2019 voor het eerst vader en heeft binnen de Marechaussee een nieuwe functie gekregen. Twee grote veranderingen die veel tijd vergen. “Maar ook al ben ik er bij de actie zelf niet bij, zal ik Anthony en Vrienden Diergeneeskunde natuurlijk blijven steunen.”

Anthony maakt zich geen zorgen. “Dat is het mooie van samen je grenzen verleggen. Het schept een diepe band. Tussen Rick en mij, maar hopelijk ook tussen ons en alle veteranen en geüniformeerden met PTSS. Want wij doen het voor hen.”

Avonturia de Vogelkelder is al sinds 2017 trouwe partner van Vrienden Diergeneeskunde, en werd Vrienden Diergeneeskunde opgenomen in hun reeks van goede doelen.

In 2019 heeft het team van Avonturia de Vogelkelder een reeks fantastische activiteiten georganiseerd, met als doel om het onderzoek naar papegaaienwelzijn van dr. Yvonne van Zeeland te ondersteunen.

Avonturia de Vogelkelder is sinds 2010 de grootste dierenpeciaalzaak van Nederland en de Benelux. Het bijzondere verhaal van Avonturia de Vogelkelder begon bijna 44 jaar geleden, toen Jan Huybers in 1976 besloot van zijn hobby zijn beroep te maken. Jan hield van vogels! Op 18 september 1976 werd "De Vogelkelder" dan ook officieel bijgeschreven in het register van de Kamer van Koophandel in Den Haag.

Inmiddels is Avonturia de Vogelkelder uitgegroeid tot veel meer dan een dierenwinkel, want er is van alles te zien en te beleven.

Elke diergroep heeft zijn eigen wereld, zoals bijvoorbeeld de vogelwereld, vissenwereld en de reptielenwereld met een grote vijver in een tropisch regenwoud. Daarnaast is er een bijzondere attractie: "Mappa Mundia" waar fantasie en werkelijkheid rondom dieren hand in hand gaan.

Jimmy Huybers, eigenaar van Avonturia de Vogelkelder, vat het allemaal samen: "Wij vinden het belangrijk dat dierenliefhebbers plezier beleven met hun dieren. Maar dat kan alleen maar als het goed gaat met dieren. Daarom staat bij ons het welzijn van dieren en hun gezondheid centraal, en hebben wij educatie en voorlichting heel hoog in het vaandel staan, en zijn wij trotse partners van Vrienden Diergeneeskunde."

De inzet en betrokkenheid van Onori heeft in 2019 tot maar liefst drie unieke acties geleid:

Tijdens de FEI Wereldkampioenschappen voor Jonge Dressuurpaarden in Ermelo; tijdens de Europese kampioenschappen voor springen en dressuur in Rotterdam; en tijdens de vierdaagse Onori Dressuurbokaal in Wezep.

Onori is kledingspecialist van Nederlandse bodem met roots in de hippische wereld. Daarnaast kan Onori bogen op ruim honderd jaar textielkennis. Innovatie van technische stoffen en ontwikkelingen in de ergonomische pasvorm van de kleding staan hoog in het vaandel.

De hippische lifestyle van de oprichters in combinatie met hun expertise en ervaring in de textielbranche zorgen voor passende, duurzame geproduceerde en comfortabele kleding. Kleding "voor en door paardenmensen"!

Enthousiasme, passie en betrokkenheid zitten diep geworteld in het DNA van Onori. Alfred Vaessen, eigenaar van Onori, legt uit: "Paardensport is mijn passie. En die van mijn dochters. Het harmonieuze samenspel tussen paard en amazone is elke dag opnieuw weer heel bijzonder. Maar dit kan alleen maar als het paard lekker in zijn vel zit, als het fysiek en mentaal gezond is. Vandaar dat wij Vrienden Diergeneeskunde steunen, en ons inzetten voor projecten die het welzijn en de gezondheid van onze paarden bevorderen."

Iedereen kent het wel: een donatiebus naast de kassa waar je wat kleingeld in kan doen voor een goed doel. Maar tegenwoordig hebben mensen vaak helemaal geen contant geld meer bij zich.

In 2019 lanceerde Valk Solutions speciaal voor Vrienden Diergeneeskunde een innovatief alternatief voor de ouderwetse donatiebus.

Tijdens het afrekenen van een aankoop kan aangegeven worden dat klanten een donatie willen doen, en kan er via een speciale donatie knop in het kassasysteem direct een donatie worden afgeboekt.

Valk Solutions is marktleider op gebied van retail automatisering en kent de retail processen door en door. Met veel vakkennis, passie en toewijding ontwikkelen ze innovatieve oplossingen, met als doel om hun klanten zeer tevreden te maken en lange termijn partnerships te bouwen. Dit doen ze in maar liefst negen consumenten branches waaronder dierenspeciaalzaken.

Steeds meer diereneigenaren gaan bewust om met de gezondheid en het welzijn van hun dier. Ze zijn steeds meer op zoek zijn naar de juiste kennis, en praktische tips over hoe ze het beste voor hun dier kunnen zorgen. Een dierenspeciaalzaak is dan ook vaak het eerste aanspreekpunt voor mensen met vragen over hun dier.

Jeroen Gresnigt, account manager bij Valk Solutions, vertelt: "Valk Solutions biedt innovatieve oplossingen die retailers vooruit helpen, én bijdragen aan een betere wereld. Daarnaast werkt Valk bij heel veel dierenliefhebbers. Niet voor niets zijn wij marktleider binnen de dierenspeciaalzaken branche. Daarom zijn wij deze unieke samenwerking aangegaan met Vrienden Diergeneeskunde."

**“Hoeveel kan je doen
in je eendje?
Samen maken
wij het verschil!”**

© VRIENDEN DIERGENEESKUNDE

REDACTIE

Inga Wolframm

FOTOGRAFIE

Universiteit Utrecht faculteit Diergeneeskunde

Unsplash.com

Pixabay.com

ONTWERP

Universiteit Utrecht Brandteam

DRUK

Xerox

Dit jaarverslag is gedrukt op 100% gerecycled papier.